

Heb je al aan een kruidenstrook voor je weide gedacht?

Wie heel goed kijkt en oplet ziet ze stilaan meer en meer ...

*Kruiden in paardenweides die het monotone dieet van een bepaalde
grassoort, in het beste geval meerdere grassoorten, komen aanvullen.*

*Emiel Devos van de firma Agriton en Ron Hofman van Bio-Ron
zijn twee specialisten die elk vanuit hun eigen benadering dagelijks
 bezig zijn met natuur en biodiversiteit in toepassingen die voor onze
paarden en pony's voordelen opleveren.*

Kruidenstroken? Vanwaar komt dat op zijn minst opmerkelijke idee?

Emiel: "Kruiden zijn eigenlijk een aanvulling van onze activiteiten, wij streven ernaar om de bodem fysisch, chemisch en biologisch in evenwicht te brengen. De zuurtegraad stabiliseren, de bodem qua structuur verbeteren, de reserves aan mineralen en sporenelementen aanvullen en het bodemleven activeren. Kruiden kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Na een poosje is de bodemkwaliteit dan misschien wel verbeterd. Maar als de weilanden ingezaaid zijn met de klassieke raaigrassen, die te veel suikers en eiwitten bevatten, betekent dit nog niet dat ze ideaal zijn voor paarden en pony's. Willen we dus volledig resultaat zien van de inspanningen, zaaien we best extra kruiden in de weides wanneer deze er niet meer 'van nature' voorkomen."

Ron: "Wij handelen vanuit de biologisch dynamische principes, wat eigenlijk wil zeggen dat wij het paard 'holistisch' benaderen en daarbij zijn leefomgeving zo veel mogelijk proberen aan te passen aan het wezen van het dier.

De meeste gedomesticeerde paarden hebben gebrek aan toegang tot biodiversiteit qua voedingsgewassen en dat is in onze visie van grote invloed op hun algehele gezondheid. Vanaf de helft van de negentiende eeuw is

te liggen. De term 'voedingstoffen' was geboren. Voeding werd enkel nog benaderd vanuit 'eiwitten', 'vetten' en 'koolhydraten'. En 'vitaminen' en 'mineralen' werden toegevoegd. Het belang van 'inhaltsstoffen' zoals 'bitterstoffen', 'looistoffen', 'slijmstoffen' en etherische oliën die we voornamelijk in kruiden tegenkomen, verdween geheel uit beeld. Dit zijn immers ook essentiële voedingsstoffen die gewoon nodig zijn om een lichaam goed te kunnen laten functioneren. Gezondheidsproblemen die door een gebrek aan deze stoffen ontstaan, worden meestal alleen aangepakt met een geneesmiddel. Een geneesmiddel wat vaak een specifiek geïsoleerde chemische substantie of werkzame stof bevat van de oorspronkelijke plant. Tegenwoordig komen deze stoffen ook niet meer van planten zelf maar zijn ze vervangen door in laboratoria gesynthetiseerde varianten. Mensen uit onze omgeving zagen dat wij onze weides in het verlengde van onze visie hebben ingericht. We kregen meer en meer vraag om dat ook voor hen te doen. Met ons biologisch paardenvoer is het precies hetzelfde gegaan."

Welke kruiden mag ik verwachten als jullie een kruidenstrook in mijn weide komen aanleggen?

Emiel: "In de vrije natuur bestaat het dieet van paarden uit heel veel verschillende krui-

toestand op dat moment zullen ze specifieke kruiden gaan eten. De opsomming van kruiden die gebruikt kunnen worden is dan ook enorm. In de meeste 'commerciële mengelingen', gebruiken we smalle weegbree, wilde peterselie, duizendblad, citroenmelisse, komijn, chicorei, venkel, wilde peen, kamille, pimpernel, fenegriek, karwij, goudsbloem, rode en witte klaver."

Ron: "In onze mengelingen vind je ook heel veel van de kruiden terug uit deze lijst. Wij vullen nog aan met een aantal andere soorten zoals: venkel, waldstro, boekweit, gele mosterd, koreander, kummel, dille, ..."

Emiel: "Het is misschien belangrijk om op te merken dat het het zaaien van een bepaald kruidenmengsel geen garantie geeft dat al de gezaaide soorten er ook werkelijk zullen groeien. Het ene kruid geeft voorkeur aan een natte bodem terwijl de andere dan weer beter groeit in een zure bodem."

En van zo'n uitgebreid buffet worden paarden en pony's een stuk beter?

Ron: "Voor de paarden biedt het meer keuze mogelijkheid om individueel precies dat plantje te kiezen waar ze op dat moment behoefte aan hebben. Dit betekent ook dat, net als in de natuur, niet alles opgegeten hoeft te worden, de dieren bepalen. Er zitten zelfs een paar planten bij die als giftig voor paarden te boek staan, maar dat is dan gebaseerd op de inname van (te) grote hoeveelheden van een bepaalde inhouddstof. Iedere plant bevat een plus en een min, uiteindelijk is het de dosis die bepaalt of iets giftig is. Elke dag alleen maar sinaasappels eten zou ook niet gezond zijn. Maar een kleine hoeveelheid van een bepaald stofje kan als een medicijn werken om het lichaam gezond te houden. Paarden in de vrije natuur volgen 20 uur per dag instinctief hun neus om precies dat plantje op te nemen dat hen in een gezonde balans houdt."

rt er ook wel bij neem ik

ide hebben deze planten
er verschillende minerale
elementen uit de diepere
oven te halen waarna deze,
eft en verteert, opgenomen
nus in de toplaag waarmee
rassen ter beschikking ko-
vorteling zorgt tevens voor
de bodem waardoor de
y verbetert. Bij een grotere
staat ook een meer divers
er weer voor zorgt dat de
logisch evenwicht blijft."

oor paarden, geldt ook voor
er kruid zijn functie heeft.

de nood en de toestand
roeien specifieke kruiden.
t het best uit te leggen
rbeelden. **Kamille**, werkt
vel voor paard als bodem.
nt voor in een bodem waar
oor de jaren hebben opge-
rden eten brandnetels om
ten. **Klaver**, komt voor in
een tekort is aan stikstof.
uit de lucht en brengt deze
ststof is een belangrijk ele-
n en is bovendien ook nodig
te kunnen groeien. Voor de
t klaver, eiwitten, bouwstof-
weegbree, komt voor in een
et weinig voeding in de
etrerende wortel breekt de
lakt hem luchtig, en brengt
et oppervlak. Voor paar-
ren van weegbree enorm
neralen en sporenelemen-
u volgens een Australische
en, weliswaar, ontwormende

Je noemde juist een Australisch onderzoek. Is jullie kennis puur gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek of speelt ervaring en aanvoelen ook mee?

Emiel: "Het is algemeen geweten dat het rantsoen van een paard zich niet beperkt tot enkel grassen. Kruiden beschikken over tal van nuttige actieve stoffen die de algemene conditie verbeteren en bovendien ook helend zijn. Kijk maar naar het succes van bijvoorbeeld fytotherapie."

Ron: "Wij plegen zelf ook geen wetenschappelijk onderzoek maar putten uit eigen ervaring en simpele logica. Deels ben ik hierbij wel wat beïnvloed door de wetenschappelijke literatuur die er vanuit de biologische veehouderij bekend is, maar dit spitst zich voornamelijk toe op de werkzame stoffen per plant.

Aangezien de dieren zelf kiezen kun je hieruit concluderen dat wanneer een dier een specifieke plant op een gegeven moment eet, dit wellicht iets te maken heeft met een bepaalde disbalans in het dier."

Zijn paardeneigenaars zich al bewust van die positieve effecten?

Emiel: "Ik vind het opvallend, hoe beperkt de kennis van de paardenhouder hieromtrent is. Misschien dat dit artikel hier al iets toe kan bijdragen (lacht)."

Ron: "Als ik zie hoeveel kruidensupplementen er verkocht worden, zou ik denken van wel. Al moet je je wel de vraag stellen dat op het moment dat een paardeneigenaar beslist om kruiden bij te geven, het paard het op dat moment ook in de natuur zou doen? Bovendien gaat er bij de verwerking waarschijnlijk ook een stuk van de 'inhoudstoffen' verloren. Eigenlijk zie ik twee groepen opduiken. Een groep die voor veiligheid en zekerheid kiest. Die eenzijdig ruwvoer voert van productiegassen en geen biodiversiteit in een paardenweide accepteert, vaak uit angst voor dat ene verkeerde plantje. En er is een groep die kruiden bijvoerdert, of kiest voor kruidig ruwvoer en de biodiversiteit in

de weide probeert te verhogen door een extensief bodemmanagement en bijvoorbeeld kiest voor het zaaien van kruiden en meer robuuste grassen."

En hoe moeilijk is het om 'paardenmensen' te overtuigen?

Emiel: "Ik zie wel dat de meeste eigenaren heel bewust met hun paarden omgaan. Maar door hun gebrek aan kennis inzake weide-management doen ze beroep op de landbouwer in de buurt. Geen verwijten naar de lokale boeren, maar een paardenwei verschilt enorm van een koeienweide. Koeienweides zijn vet door de raagrassen, en energierijk terwijl paarden eigenlijk leven op een heide waar vooral structuur van belang is. Het plan van aanpak is sterk verschillend! Het is dus vooral uit onwetendheid dat ze hun weides verkeerd beheren. Eenmaal het verhaal doorgedrongen, gaat de omschakeling vanzelf. Anderen worden met problemen geconfronteerd die hun oorsprong kennen in verkeerde voeding. Hoefbevangenheid bijvoorbeeld. In hun zoektocht naar een oplossing komen ze terecht bij bedrijven zoals het onze, waardoor er niet veel nodig is om een omschakeling teweeg te brengen."

Ron: "Het hangt er inderdaad vanaf wie je tegenover je hebt. Mensen die het paard als een natuurwezen zien en een beetje een 'biologische inslag' hebben, begrijpen onze

Tips

- <http://www.louisbolk.org/nl/home>
- <http://fyto.nl/dier-en-kruid>
- <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/rikilt/Publicaties/Nietwetenschappelijke-publicaties.htm>

Bij extensieve begrazing laat je de natuur gewoon zijn gang gaan en eten de paarden waar ze op dat moment nood aan hebben

uitgangspunten direct. Mensen die het paard enkel voor de sport of fokkerij hebben en een gangbare agrarische achtergrond hebben, vinden dit vaak onzin. Hoewel we daar toch ook wel een verschuiving zien."

Stel ik klop aan bij Bio-Ron of Agrifon voor hulp bij mijn 'kruidenmanagement'. Hoe gaan jullie dan concreet tewerk?

Ron: "We leggen in eerste instantie uit, dat de bodem uiteindelijk bepaalt welke en hoeveel planten zich definitief zullen vestigen. Hoe extensiever het bodemmanagement hoe groter de kans op slagen om een grote soortenrijkdom te behalen. Een weide die productiematig wordt beheerd met kunst- of drijfmest, geeft explosieve grasgroei van met name de grassen die daar op veredeld zijn. Hier kunnen de bloemen en kruiden niet of moeilijk tegen concurreren. Vanaf het moment dat dit achterwege blijft en qua begrazing of hooien rekening gehouden wordt met de vestiging van de bloemen en kruiden zal de biodiversiteit ieder jaar weer kunnen toenemen. Tot er op een gegeven moment een biotoop ontstaat die past bij deze specifieke locatie."

Emiel: "Het plan van aanpak verschilt inderdaad van situatie tot situatie. Van persoon tot persoon. Van stal tot stal. Een manege met een hogere bezetting van de weides moet anders aangepakt worden dan een particulier met twee paarden. In de eerste plaats moet je een keuze maken tussen twee systemen: ofwel kies je voor de strakke grasmat, ofwel ga je resoluut voor wat men het heidepatroon noemt. In beide systemen zijn er mogelijkheden, maar het plan van aanpak

Waar de bezetting van de weilanden hoog is zoals bij maneges en pensionstallen, 'kiest' men in de meeste gevallen voor de strakke grasmat. In dit geval heeft het geen enkele zin om de weide in te zaaien met kruiden. Kruiden zijn geen vaste planten, dit wil zeggen dat ze zich continue moeten heruitzaaien om op een bepaalde plaats voor te blijven komen. Als de bezetting te hoog is, heeft het kruid nooit de tijd om in zaad te komen en zal het ingezaaide kruid binnen ongeveer drie jaar uit de weide verdwijnen. In dergelijke gevallen is het interessant om kruidenhoekjes of kruidbermen aan de zijkant van de weides aan te leggen. Deze zones worden niet begraaasd waardoor de kruiden de tijd hebben zaden te vormen en zich uit te zaaien in dit hoekje of op die berm, maar ook naar de rest van de weilanden. Op deze manier kunnen de paarden jaar in jaar uit toch genieten van diversiteit in de grasmat. Waar de bezetting lager is kan er voor het

heidepatroon ofwel 'de natuur zijn gang laten gaan', gekozen worden. Hierbij zaaien we de kruiden in de weide zelf in, maar doordat de bezetting laag is, bijvoorbeeld twee paarden per hectare, hebben de kruiden de tijd zichzelf uit te zaaien."

Geduld wordt beloond?

Emiel: "In de natuur is het sowieso goed om wat geduld te hebben, maar uiteindelijk loont het wel ja. De hoofdactiviteit van onze onderneming is bijvoorbeeld de verkoop van effectieve micro-organismen. Een verzameling van bacteriën, gisten, schimmels die uit de natuur geïsoleerd werden en nadien gecontroleerd vermenigvuldigd zijn. Niet gemanipuleerd(!). We kunnen ze binnen de paardenhouderij op verschillende vlakken gaan inzetten, bij het verbeteren van het stal-klimaat, voor optimale vertering van mest, voor de activatie van het bodemleven, het herstellen van darmflora ..."

Ron: "Ieder stukje van de totale puzzel is uiteindelijk even belangrijk. Een bodem weer gezond maken zodat daar gezond voedsel op geproduceerd kan worden is één stukje van de puzzel, hiervoor leveren wij bodemverbeteraars, geven informatie via onze site of lezingen en bieden begeleidende literatuur. We proberen mensen bewust te maken dat er naast de algehele paardengezondheid ook ecologische en economische voordelen te behalen zijn met deze meer extensieve aanpak. Dit zijn uiteraard lange-termijnprocessen. In het verlengde daarvan proberen wij het belang van biologisch voeren te benadrukken in krachtvoer. Dat is dan weer iets waar je sneller positieve resultaten van

Kruiden en bloemen zijn niet alleen lekker voor het paard maar ook voor de ruiter

En de weide vaart er ook wel bij neem ik aan?

Ron: "Voor de weide hebben deze planten de eigenschap meer verschillende minerale en metalen sporen elementen uit de diepere aardlagen naar boven te halen waarna deze, als de plant afsterft en verteert, opgenomen worden in de humus in de toplaag waarmee ze ook voor de grassen ter beschikking komen. Hun diepe worteling zorgt tevens voor meer structuur in de bodem waardoor de waterhuishouding verbetert. Bij een grotere biodiversiteit ontstaat ook een meer divers bodemleven wat er weer voor zorgt dat de bodem in een biologisch evenwicht blijft."

Emiel: "Net als voor paarden, geldt ook voor de bodem dat ieder kruid zijn functie heeft."

Afhankelijk van de nood en de toestand van de bodem, groeien specifieke kruiden. Misschien valt dat het best uit te leggen met een paar voorbeelden. **Kamille**, werkt ontstressend zowel voor paard als bodem. **Brandnetel**, komt voor in een bodem waar gifstoffen zich door de jaren hebben opgestapeld. Ook paarden eten brandnetels om zichzelf te ontgiften. **Klaver**, komt voor in bodems waar er een tekort is aan stikstof. Hij bindt stikstof uit de lucht en brengt deze in de bodem. Stikstof is een belangrijk element van eiwitten en is bovendien ook nodig voor de plant om te kunnen groeien. Voor de paarden betekent klaver, eiwitten, bouwstoffen, energie. **Weegbree**, komt voor in een dichte bodem met weinig voeding in de toplaag. Zijn penetrerende wortel breekt de bodem open, maakt hem luchtig, en brengt mineralen naar het oppervlak. Voor paarden zijn de bladeren van weegbree enorm voedzaam qua mineralen en sporenelementen. **Chicorei** zou volgens een Australische studie, op schapen, weliswaar, ontwormende

Je noemde juist een Australisch onderzoek. Is jullie kennis puur gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek of speelt ervaring en aanvoelen ook mee?

Emiel: "Het is algemeen geweten dat het rantsoen van een paard zich niet beperkt tot enkel grassen. Kruiden beschikken over tal van nuttige actieve stoffen die de algemene conditie verbeteren en bovendien ook helend zijn. Kijk maar naar het succes van bijvoorbeeld fytotherapie."

Ron: "Wij plegen zelf ook geen wetenschappelijk onderzoek maar putten uit eigen ervaring en simpele logica. Deels ben ik hierbij wel wat beïnvloed door de wetenschappelijke literatuur die er vanuit de biologische veehouderij bekend is, maar dit spitst zich voornamelijk toe op de werkzame stoffen per plant."

Aangezien de dieren zelf kiezen kun je hieruit concluderen dat wanneer een dier een specifieke plant op een gegeven moment eet, dit wellicht iets te maken heeft met een bepaalde disbalans in het dier."

Zijn paardeneigenaars zich al bewust van die positieve effecten?

Emiel: "Ik vind het opvallend, hoe beperkt de kennis van de paardenhouder hieromtrent is. Misschien dat dit artikel hier al iets toe kan bijdragen (lacht)."

Ron: "Als ik zie hoeveel kruidensupplementen er verkocht worden, zou ik denken van wel. Al moet je je wel de vraag stellen dat op het moment dat een paardeneigenaar beslist om kruiden bij te geven, het paard het op dat moment ook in de natuur zou doen? Bovendien gaat er bij de verwerking waarschijnlijk ook een stuk van de 'inhoudstoffen' verloren. Eigenlijk zie ik twee groepen opduiken. Een groep die voor veiligheid en zekerheid kiest. Die eenzijdig ruwvoer voert van productiegassen en geen biodiversiteit in een paardenweide accepteert, vaak uit angst voor dat ene verkeerde plantje. En er is een groep die kruiden bijvoerdert, of kiest voor kruidig ruwvoer en de biodiversiteit in

de weide probeert te verhogen door een extensief bodemmanagement en bijvoorbeeld kiest voor het zaaien van kruiden en meer robuuste grassen."

En hoe moeilijk is het om 'paardenmensen' te overtuigen?

Emiel: "Ik zie wel dat de meeste eigenaren heel bewust met hun paarden omgaan. Maar door hun gebrek aan kennis inzake weide-management doen ze beroep op de landbouwer in de buurt. Geen verwijten naar de lokale boeren, maar een paardenwei verschilt enorm van een koeienweide. Koeienweides zijn vet door de raaigrassen, en energierijk terwijl paarden eigenlijk leven op een heide waar vooral structuur van belang is. Het plan van aanpak is sterk verschillend! Het is dus vooral uit onwetendheid dat ze hun weides verkeerd beheren. Eenmaal het verhaal doorgedrongen, gaat de omschakeling vanzelf. Anderen worden met problemen geconfronteerd die hun oorsprong kennen in verkeerde voeding. Hoefbevangenheid bijvoorbeeld. In hun zoektocht naar een oplossing komen ze terecht bij bedrijven zoals het onze, waardoor er niet veel nodig is om een omschakeling teweeg te brengen."

Ron: "Het hangt er inderdaad vanaf wie je tegenover je hebt. Mensen die het paard als een natuurwezen zien en een beetje een 'biologische inslag' hebben, begrijpen onze

Tips

- <http://www.louisbolk.org/nl/home>
- <http://fyto.nl/dier-en-kruid>
- <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/rikilt/Publicaties/Nietwetenschappelijke-publicaties.htm>

Bij extensief
gewoon zijn
waar ze op a

uitgangspunten direct. Mensen die het paard enkel voor de sport of fokkerij hebben en een gangbare agrarische achtergrond hebben, vinden dit vaak onzin. Hoewel we daar toch ook wel een verschuiving zien."

Stel ik klop aan bij Bio-Ron of Agrifon voor hulp bij mijn 'kruidenmanagement'. Hoe gaan jullie dan concreet tewerk?

Ron: "We leggen in eerste instantie uit, dat de bodem uiteindelijk bepaalt welke en hoeveel planten zich definitief zullen vestigen. Hoe extensiever het bodemmanagement hoe groter de kans op slagen om een grote soortenrijkdom te behalen. Een weide die productiematig wordt beheerd met kunst- of drijfmest, geeft explosieve grasgroei van met name de grassen die daar op veredeld zijn. Hier kunnen de bloemen en kruiden niet of moeilijk tegen concurreren. Vanaf het moment dat dit achterwege blijft en qua begrazing of hooien rekening gehouden wordt met de vestiging van de bloemen en kruiden zal de biodiversiteit ieder jaar weer kunnen toenemen. Tot er op een gegeven moment een biotoop ontstaat die past bij deze specifieke locatie."

Emiel: "Het plan van aanpak verschilt inderdaad van situatie tot situatie. Van persoon tot persoon. Van stal tot stal. Een manege met een hogere bezetting van de weides moet anders aangepakt worden dan een particulier met twee paarden. In de eerste plaats moet je een keuze maken tussen twee systemen: ofwel kies je voor de strakke grasmat, ofwel ga je resoluut voor wat men het heidepatroon noemt. In beide systemen zijn er mogelijkheden, maar het plan van aanpak verschilt

Waar de bezetting van de weilanden hoog is zoals bij maneges en pensionstallen, 'kiest' men in de meeste gevallen voor de strakke grasmat. In dit geval heeft het geen enkele zin om de weide in te zaaien met kruiden. Kruiden zijn geen vaste planten, dit wil zeggen dat ze zich continue moeten her-uitzaaien om op een bepaalde plaats voor te blijven komen. Als de bezetting te hoog is, heeft het kruid nooit de tijd om in zaad te komen en zal het ingezaaide kruid binnen ongeveer drie jaar uit de weide verdwijnen. In dergelijke gevallen is het interessant om kruidenhoekjes of kruidbermen aan de zijkant van de weides aan te leggen. Deze zones worden niet begrast waardoor de kruiden de tijd hebben zaden te vormen en zich uit te zaaien in dit hoekje of op die berm, maar ook naar de rest van de weilanden. Op deze manier kunnen de paarden jaar in jaar uit toch genieten van diversiteit in de grasmat. Waar de bezetting lager is kan er voor het

Kruiden en bloemen zijn niet alleen lekker voor het paard maar ook voor de ruiter

heidepatroon gaan', gekozen kruiden in de bezetting laag per hectare, zelf uit te zaai

Geduld wor

Emiel: "In de om wat gedu loont het we onderneming effectieve m ling van bac uit de natuu gecontroleer gemanipulee paardenhou gaan inzette klimaat, voo voor de acti herstellen v

Ron: "Ieder uiteindelijk gezond mak op geprodu van de puzz verbeteraar of lezingen tuur. We pro dat er naast ook ecologi te behalen : aanpak. Dit processen. ren wij het benadrukke iets waar je mag verwa